

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.009.02.2019

Dariusz Kubalski, Dyrektor
Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 2
im. Ignacego Jana Paderewskiego w Staszowie,
ul. Niepodległości 4, 28-200 Staszów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/075 – Indywidualizacja kształcenia po wprowadzeniu zmian w przepisach oświatowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Ignacego Jana Paderewskiego w Staszowie (dalej: Szkoła lub PSP nr 2), ul. Niepodległości 4, 28-200 Staszów.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Kubalski, Dyrektor Szkoły od 1 września 2018 r. W okresie objętym kontrolą Dyrektorem PSP nr 2 był również Jan Gromniak, do 31 sierpnia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania.3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę Kontrolerzy	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach. <ol style="list-style-type: none">1. Marzena Baradziej, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr LKI/91/2019 z 25 października 2019 r.2. Łukasz Pieńkowski, inspektor kp., upoważnienie do kontroli nr LKI/92/2019 z 25 października 2019 r.

(akta kontroli str. 1, 2, 52)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm.; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Szkole opracowano wewnętrzne regulacje i procedury związane z wejściem w życie z dniem 1 września 2017 r. przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe³, reformujących system oświaty w Polsce, dotyczących m.in. indywidualizacji procesu kształcenia. Nie podjęto jednak z odpowiednim wyprzedzeniem działań zapewniających rodzicom uczniów kompleksową informację o wdrażanych zmianach.

W Szkole prawidłowo rozpoznawano możliwości psychofizyczne, potrzeby rozwojowe i sytuację rodzinną uczniów, dążąc do zidentyfikowania ich zdolności i zrozumienia trudności oraz podejmowano współpracę z rodzicami w zakresie organizacji form wsparcia. W każdej z analizowanych spraw nie przestrzegano jednak wymogu przekazywania rodzicom uczniów objętych kształceniem specjalnym pisemnej informacji o terminach posiedzeń zespołów dokonujących wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (dalej także WOPFU) i opracowujących indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (dalej: IPET) oraz o możliwości uczestniczenia w tych spotkaniach. Sporządzenie analizowanych IPET poprzedzone było oceną poziomu ich funkcjonowania. Dla dwóch z trzech uczniów objętych kształceniem specjalnym, których dokumentację analizowano, nie dokonywano okresowej ewaluacji tej oceny oraz efektywności udzielanej pomocy z częstotliwością wymaganą § 6 ust. 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym⁴ (dalej: rozporządzenie o kształceniu specjalnym). W Szkole nie w pełni monitorowano oraz dokonywano ocen efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁵, stosownie do § 20 ust. 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (dalej: rozporządzenie o pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁶). Trzy z pięciu badanych arkuszy WOPFU nie zostały podpisane przez wszystkich nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, a opinie o funkcjonowaniu dwóch uczniów, których rodzice wnioskowali o zorganizowanie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia (dalej: ZŚK), nie zostały podpisane przez nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z tymi uczniami.

W Szkole nie zawsze zapewniano prowadzenie zajęć rewalidacyjnych przez odpowiednich specjalistów. Dla jednego z uczniów mających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i o potrzebie nauczania indywidualnego zorganizowano część indywidualnych zajęć edukacyjnych na terenie Szkoły, co było niezgodne z przepisami obowiązującymi od 1 września 2017 r. W Szkole nie realizowano wszystkich form pomocy psychologiczno-pedagogicznej wskazanych w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznych, tj. nie zorganizowano dla części uczniów zaleconych zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Prawidłowo zorganizowano ZSK, krótkoterminowe

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, ze zm.

⁴ Dz. U. poz. 1578, ze zm.

⁵ Dotyczy przypadków stwierdzonych w trakcie badania próby kontrolnej.

⁶ Dz. U. poz. 1591, ze zm.

nauczanie indywidualne⁷ oraz zapewniono warunki do realizacji obowiązku szkolnego poza szkołą⁸. Dyrektor Szkoły wspomagał nauczycieli w procesie wdrażania indywidualizacji kształcenia. Nadzór nad realizacją wdrożonych zmian nie był jednak w pełni skuteczny. W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 w Szkole nieprawidłowo prowadzono i archiwizowano dokumentację związaną z indywidualizacją procesu kształcenia⁹.

Prowadzona w Szkole indywidualizacja kształcenia uczniów przyniosła pozytywne efekty. Nierealizowanie nowych, dostępnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub realizowanie ich w zbyt niskim wymiarze w stosunku do zdiagnozowanych potrzeb, mogło jednak wpłynąć na pogorszenie efektów podejmowanych działań.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wdrażanie zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

W roku szkolnym 2017/2018 w Szkole funkcjonowały 23 ogólnodostępne oddziały szkoły podstawowej (klasy I-VII), o średniej liczebności od 20 do 23 uczniów i łącznej liczbie wszystkich uczniów wynoszącej 512. W roku szkolnym 2018/2019 w PSP nr 2 utworzono 27 ogólnodostępnych oddziałów o średniej liczebności od 18 do 24 uczniów i łącznej liczbie 593 uczniów klas I-VIII. W tym roku funkcjonowały jeszcze cztery oddziały trzecich klas gimnazjalnych o średniej liczebności 24 uczniów i łącznej ich liczbie wynoszącej 94. W ww. latach szkolnych, na dzień 30 września 2017 i 2018 r. zatrudniano 70 nauczycieli.

(akta kontroli str. 79-82)

Uchwałą nr 27/2017 Rady Pedagogicznej PSP nr 2 z dnia 27 listopada 2017 r. przyjęto statut Szkoły, w którym określono jej cele i zadania oraz sposób ich wykonywania. W statucie prawidłowo określono formy udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebna pomoc i wsparcie. Uregulowano także zasady ubiegania się o zezwolenie na indywidualny program lub tok nauki oraz zasady organizacji nauczania indywidualnego. Określono również organizację współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną i innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, a także organizację i formy współpracy z rodzicami. Statut zawierał także szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów. Jego zapisy zobowiązywały nauczycieli do dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

(akta kontroli str. 3-52)

⁷ Przyznane na krótszy niż rok szkolny okres, w związku ze stanem zdrowia, który uniemożliwiał uczęszczanie ucznia do szkoły.

⁸ Tzw. nauczanie domowe.

⁹ Dotyczy dokumentacji analizowanej w ramach próby kontrolnej.

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

W Programach wychowawczo-profilaktycznych na lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019, w obszarze *Integracja i bezpieczeństwo* przewidziano zadania związane z kształtowaniem tolerancyjnych postaw wobec innych i właściwych postaw społecznych.

(akta kontroli str. 65-72)

W Szkole obowiązywała procedura *Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w PSP nr 2*¹¹. Określono w niej szczegółowe zasady organizacji pomocy, zadania nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, zasady współpracy i dostępne po zmianie przepisów formy tej pomocy oraz zasady opracowania IPET i skład zespołów je przygotowujących. Koordynatorami zespołów, zgodnie z ww. procedurą, byli wychowawcy klas. Opracowano także *Procedurę postępowania z dzieckiem przewlekle chorym w szkole*, w której wśród sposobów pomocy wskazano budowanie dobrego klimatu i przyjaznych relacji klasowych, przygotowanie uczniów zdrowych na spotkanie chorego kolegi, traktowanie chorego dziecka jako pełnoprawnego członka klasy, uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego.

(akta kontroli str. 53-64, 73-78)

Statut, *Programy wychowawczo-profilaktyczne* i *Procedura postępowania z dzieckiem przewlekle chorym w szkole* zostały zamieszczone na stronie internetowej Szkoły. Umożliwiono zatem dostęp do nich zarówno społeczności szkolnej, jak i osobom z zewnątrz. Na stronie internetowej nie opublikowano natomiast procedury *Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w PSP nr 2*, w której określono m.in. zasady opracowywania IPET dla uczniów objętych kształceniem specjalnym. Dyrektor Szkoły Dariusz Kubalski wyjaśnił, że procedura ta była dostępna w formie papierowej. Została ona zamieszczona na stronie internetowej w trakcie kontroli NIK.

(akta kontroli str. 604, 608)

Były Dyrektor Szkoły Jan Gromniak nie organizował spotkań informacyjnych, punktów informacyjnych lub konsultacyjnych, nie upowszechniał materiałów informacyjnych dla rodziców, których dzieci były objęte nauczaniem indywidualnym w roku szkolnym 2016/2017, w celu poinformowania ich o zmianach w przepisach oświatowych. Jak wyjaśnił, wychowawcy klas, w obecności pedagoga szkolnego, przeprowadzali rozmowy indywidualne z rodzicami.

(akta kontroli str. 630)

W roku szkolnym 2017/2018 do Szkoły uczęszczało 17 uczniów, którym wydano orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym 15 miało orzeczenie ważne na dzień 30 września 2017 r., a dwóm uczniom wydano je w trakcie roku szkolnego. Na 30 września 2018 r., uczniów z aktualnym orzeczeniem było 15, a trzem uczniom wydano je w trakcie roku szkolnego. Ponadto, dwóch uczniów z orzeczeniami ukończyło Szkołę. Spośród uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, dwóch korzystało z nauczania indywidualnego na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania w latach szkolnych 2016/2017 i 2017/2018. Ponadto, z indywidualnego nauczania w latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania korzystało odpowiednio siedmiu, sześciu i czterech uczniów. Dwóch uczniów w roku szkolnym 2018/2019 objęto zindywidualizowaną ścieżką kształcenia. Z indywidualnego programu nauki z matematyki w ww. latach szkolnych korzystało odpowiednio: jeden, trzech i trzech uczniów. Jedna uczennica realizowała

¹¹ W dniu 26 października 2017 r. zapoznano z nią członków rady pedagogicznej.

obowiązek szkolny poza szkołą (poza granicami kraju). Czterech uczniów mających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność intelektualną, realizowało obowiązek szkolny w Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Staszowie¹².

(akta kontroli str. 83-88)

Kształcenie specjalne trzech uczniów wybranych do próby zorganizowano na podstawie aktualnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego¹³. Do opracowania IPET prawidłowo utworzono zespół nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem (dalej: zespół). Zespół ten, przed opracowaniem IPET dokonywał WOPFU.

(akta kontroli str. 89-104, 117-153, 167-176)

Badaniem objęto cztery IPET opracowane dla trzech uczniów. Wszystkie sporządzono terminowo, zawierały one wymagane treści i zostały dostosowane do wymagań obowiązujących po 1 września 2017 r.

(akta kontroli str. 97-104, 117-128, 142-149, 167-171)

Dokonując WOPFU dla trzech uczniów objętych kształceniem specjalnym, których dokumentację badano, w trzech z pięciu analizowanych arkuszy WOPFU, nieprawidłowo udokumentowano pracę zespołową, o czym szerzej w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*. Pozostałe dwa arkusze WOPFU prawidłowo opatrzone podpisami wszystkich członków zespołu.

(akta kontroli str. 89-96)

Przy opracowywaniu IPET oraz dokonywaniu WOPFU nie przestrzegano obowiązku, określonego w § 6 ust. 11 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, pisemnego powiadamiania rodziców o każdym posiedzeniu zespołu, w szczególności w celu dokonania WOPFU oraz opracowania IPET lub dokonania jego modyfikacji. Z każdym IPET zapoznano rodziców uczniów, którzy na tych dokumentach złożyli swoje podpisy.

(akta kontroli str. 103, 121, 149, 171)

W pracach zespołów opracowujących IPET, zgodnie z § 6 ust. 3 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, brali udział wszyscy nauczyciele prowadzący zajęcia z uczniami. W przypadku jednego IPET odnotowano brak podpisu dwóch nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniem, ale z treści programu wynika, że uczestniczyli oni w jego opracowaniu. Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ww. rozporządzenia, w programach zaplanowano działania wspierające rodziców uczniów oraz określono zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami.

(akta kontroli str. 97-104, 117-128, 142-149, 167-171)

U jednego z uczniów, w orzeczeniu zalecono rozważenie organizacji zajęć indywidualnych lub w grupie do pięciu osób. Zajęcia takie nie zostały zaplanowane i nie rozważano ich organizacji.

Z wyjaśnień byłego Dyrektora Szkoły wynika, że zalecenie to nie było traktowane prawidłowo, tj. jako zmiana formy organizacji obowiązkowych zajęć edukacyjnych,

¹² Jeden z uczniów dopiero w roku szkolnym 2018/2019. W roku szkolnym 2017/2018 realizował obowiązek szkolny w Szkole.

¹³ Do próby kontrolnej wybrano troje uczniów objętych kształceniem specjalnym, troje uczniów objętych nauczaniem indywidualnym, dwoje uczniów korzystających ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, dwoje uczniów korzystających ze specyficznej organizacji kształcenia oraz dwa oddziały klasowe. W odniesieniu do każdego z uczniów wybrano do szczegółowej analizy cztery przedmioty edukacyjne oraz wszystkie zajęcia rewalidacyjne i zajęcia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym, w którym uczeń objęty był indywidualizacją nauczania.

ale jako konieczność zaplanowania dodatkowych zajęć. Z takich zajęć zrezygnowano ze względu na stan zdrowia ucznia.

(akta kontroli str. 177-184, 562-564, 608)

Tylko dla jednego ucznia, w roku szkolnym 2018/2019, zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, WOPFU sporządzano z wymaganą częstotliwością¹⁴. Ocena za I semestr, została jednak opatrzona wyłącznie podpisem koordynatora zespołu, a ocena za II semestr, także podpisem wychowawcy, rodzica i Dyrektora szkoły, brak natomiast podpisów pozostałych członków zespołu. Dla pozostałych dwóch uczniów ocen tych nie przeprowadzono co najmniej dwa razy w roku.

Sporządzone WOPFU zawierały wszystkie elementy określone w § 6 ust. 10 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, a do ich opracowania wykorzystywano opinie i obserwacje nauczycieli.

Dla jednego z uczniów mających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i o potrzebie nauczania indywidualnego z dnia 24 października 2017 r., w roku szkolnym 2017/2018 nauczanie indywidualne zorganizowano z naruszeniem § 5 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego, o czym szerzej w sekcji *Ustalone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 89-176)

W Szkole rozpoznawano potrzeby i możliwości edukacyjne dwóch uczniów, dla których zorganizowano kształcenie w formie ZŚK. Przy sporządzaniu opinii o funkcjonowaniu tych uczniów w Szkole nieprawidłowo dokumentowano współpracę wszystkich nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 185-215)

Analiza spraw uczniów, których dokumentacja była objęta badaniem, korzystających z indywidualnego nauczania, indywidualnego programu nauczania lub realizujących obowiązek szkolny poza szkołą wykazała, że w Szkole przeprowadzono diagnozę ich potrzeb i możliwości.

(akta kontroli str. 216-265)

W celu uzyskania zezwolenia na kształcenie ucznia objętego indywidualnym programem nauczania z matematyki, uzyskano opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej o jego predyspozycjach, możliwościach i oczekiwaniach.

(akta kontroli str. 239)

Uczenica realizująca obowiązek szkolny poza szkołą, realizowała tę formę kształcenia na wniosek rodziców w roku szkolnym 2017/2018. Prośbę umotywowano chęcią podtrzymania więzi z krajem ojczystym i poszerzenia wiedzy o nim w języku polskim. Do wniosku załączono opinię publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Były Dyrektor Szkoły pismem z 7 września 2017 r. poinformował o wynikającym z art. 37 ust. 7 ustawy Prawo oświatowe prawie uczestniczenia w obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej i zajęciach rozwijających zainteresowania.

(akta kontroli str. 260-265, 556-559)

Trzem uczniom, których dokumentacja była objęta badaniem, nauczanie indywidualne zorganizowano we współpracy z rodzicami, po uzgodnieniu z organem

¹⁴ Z uwagi na fakt, że w roku szkolnym 2017/2018 orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane na I etap edukacyjny wpłynęło 6 kwietnia 2018 r., WOPFU w tym przypadku prawidłowo przeprowadzono tylko raz, sporządzono opinię o uczniu i sprawozdanie z realizacji zajęć rewalidacyjnych.

prowadzącym. Zajęcia w domu ucznia prowadzone były przez nauczycieli szkoły, którym Dyrektor powierzył ich prowadzenie, w tym dla jednego ucznia, uczęszczającego do klasy III, zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dzieci i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży¹⁵ (dalej: rozporządzenie w sprawie nauczania indywidualnego) – przez dwóch nauczycieli. Realizowano wszystkie obowiązkowe zajęcia edukacyjne. Wymiar godzinowy zajęć i czas ich realizacji były zgodne z wymogami określonymi w § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego. Dwóm z tych uczniów w orzeczeniach o potrzebie nauczania indywidualnego zalecono organizację dodatkowych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj. zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne. Zajęcia te nie zostały jednak zaplanowane i nie były realizowane, co zostało szerzej opisane w obszarze drugim w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
(akta kontroli str. 216-238)

Dla dwóch uczniów, którym w kontrolowanym okresie na wniosek rodziców zorganizowano ZSK, edukacja indywidualna i z zespołem klasowym przygotowana została prawidłowo. Uczniom tym zapewniono realizację podstawy programowej. Dyrektor Szkoły, w porozumieniu z rodzicami uczniów ustalił tygodniowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych realizowanych indywidualnie, stosownie do § 12 ust. 8 rozporządzenia o pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Aneksy do arkusza organizacji szkoły zatwierdził organ prowadzący placówkę.

Jeden z uczniów, w oparciu o analizę funkcjonowania objęty został wsparciem psychologiczno-pedagogicznym w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne. Drugi uczeń, stosownie do zapisów zawartych w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną objęty został pomocą w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i dydaktyczno-wyrównawczych oraz terapią logopedyczną. Nie zorganizowano mu jednak zaleconych zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne.
(akta kontroli str. 185-215)

W Szkole podejmowano działania zmierzające do dostosowania warunków realizacji procesu kształcenia do zidentyfikowanych potrzeb, możliwości edukacyjnych i rozwojowych uczniów, dla których poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydawały orzeczenia i opinie. W objętych badaniem dwóch klasach, zidentyfikowano uczniów posiadających takie opinie dotyczące specyficznych trudności w uczeniu się, którym potrzebna była pomoc psychologiczno-pedagogiczna. Dokonano także rozpoznania zainteresowań i uzdolnień dzieci w tych klasach (sportowe, muzyczne, plastyczne) i organizowano dla nich zajęcia rozwijające uzdolnienia (koła języka polskiego, matematyki, języka obcego, informatyczne, zajęcia plastyczne, sportowe). Do klas tych uczęszczali także uczniowie mający zaświadczenia lekarskie zwalniające ich okresowo z ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego oraz jeden uczeń mający zaświadczenie o schorzeniu wymagającym szczególnego wsparcia.
(akta kontroli str. 269-276)

W Szkole nie obowiązywał sformalizowany model diagnozowania potrzeb i możliwości uczniów. Diagnoza polegała na obserwacjach prowadzonych przez wychowawców, we współpracy z innymi nauczycielami prowadzącymi zajęcia oraz pedagogiem i rodzicami ucznia, analizie zachowania, frekwencji i wyników nauczania uczniów. Diagnoza prowadzona była w trakcie całego roku szkolnego. Na

¹⁵ Dz. U. poz. 1616.

zebraniach klasyfikacyjnych rady pedagogicznej nauczyciele prowadzący zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze i pedagodzy szkolni oraz wychowawcy przedkładali sprawozdania z pracy wychowawczej i prowadzonych działań.

W klasie „A” w roku szkolnym 2017/2018, pięciu uczniów miało wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną opinie i uczęszczało na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, trzech na zajęcia logopedyczne, jeden uczeń objęty był nauczaniem indywidualnym. Uczniowie uczestniczyli ponadto w zajęciach dodatkowych: koła języka angielskiego, matematycznego, a pięciu uczniów reprezentowało Szkołę w zawodach sportowych. Na koniec roku szkolnego w klasie tej wskazano czterech wyróżniających się uczniów z wysoką średnią ocen. W kolejnym roku szkolnym, wzrosła także do sześciu liczba uczniów z opiniami i wszyscy uczęszczali na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne. Wychowawca współpracował z rodzicami.

W klasie „D” prowadzenie pełnej diagnozy było utrudnione, gdyż wychowawca (nauczyciel biologii) prowadził tylko jedną godzinę z zespołem klasowym w tygodniu. W roku szkolnym 2017/2018 z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych korzystało 10 uczniów, trzech z zajęć logopedycznych i jeden z rewalidacyjnych. Dwóch uczniów uczęszczało na zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, dwóch objętych było nauczaniem indywidualnym. W kolejnym roku szkolnym, sześciu uczniów tej klasy miało opinię poradni i wszyscy uczęszczali na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, jeden uczeń objęty był nauczaniem indywidualnym w I semestrze, jeden realizował ZŚK. Dwóch uczniów tej klasy korzystało z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych.

(akta kontroli str. 277-295, 569-573)

Zajęcia wspierające kształcenie specjalne większości uczniów były prowadzone przez specjalistów o wymaganych kwalifikacjach. Dla ucznia z zespołem Aspergera, zatrudniono dodatkowo nauczyciela mającego kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania jego kształcenia. Zajęcia rewalidacyjne dla pięciu uczniów prowadził nauczyciel bez właściwej specjalizacji, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W kontrolowanym okresie w Szkole zatrudniano dziewięciu oligofrenopedagogów, dwóch surdopedagogów (nauczyciele ci kwalifikacje zdobyli w 2018 r.), czterech logopedów (w tym jeden nauczyciel kwalifikacje zdobył w 2018 r.).

(akta kontroli str. 296-313)

W roku szkolnym 2018/2019, w okresie od lutego do czerwca, pedagog szkolny realizował zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, którymi objęto 10 osób. Były one przeznaczone dla uczniów mających stosowne zalecenia w opiniach lub orzeczeniach. Kryterium doboru był także wiek uczniów oraz trudna sytuacja rodzinna. Zajęciami logopedycznymi w rozszerzonej formule (o doskonalenie kompetencji językowych), w roku szkolnym 2018/2019 objęto ośmiu z 47 uczniów uczęszczających na zajęcia logopedyczne. W roku szkolnym 2017/2018 zajęciami tymi objęto 39 uczniów. Na zajęcia te kierowano uczniów mających stosowne zalecenie w orzeczeniu lub opinii, ale także tych, wobec których potrzebę taką zasygnalizował wychowawca lub logopeda. W Szkole nie realizowano zajęć rozwijających umiejętności uczenia się.

(akta kontroli str. 314)

Wśród planowanych efektów zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne wskazano przede wszystkim stymulację mowy. Dodatkowymi efektami było: wsparcie w zachowaniu równowagi psychicznej, poprawa funkcjonowania w grupie rówieśniczej i poprawa w obszarze komunikacji z rówieśnikami.

Zajęcia logopedyczne miały na celu m.in. wspomaganie rozwoju kompetencji językowych, profilaktykę wad wymowy, wdrażanie dzieci do twórczej aktywności słownej. Zajęcia kontynuowane były w kolejnym roku szkolnym, a poziom osiągniętych celów uzależniony był od zaangażowania środowiska rodzinnego.

(akta kontroli str. 315-317, 319-320)

Zaplanowano i nawiązano współpracę z rodzicami uczniów. Najważniejsze jej obszary, związane z egzaminami szkolnymi ujęto w rocznym planie pracy Szkoły, ze wskazaniem terminów ich realizacji. Dyrektor Szkoły każdorazowo uzgadniał z rodzicami zakres zajęć nauczania indywidualnego oraz zajęć w ramach ZSK. Do udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zajęć logopedycznych, dydaktyczno-wyrównawczych czy korekcyjno-kompensacyjnych wymagana była zgoda rodzica. W IPET uczniów objętych kształceniem specjalnym planowano zakres wsparcia rodziców ucznia. Podczas wywiadówek wychowawcy klas prowadzili z rodzicami rozmowy indywidualne na temat uczniów, informując o wymaganiach i osiągnięciach edukacyjnych uczniów oraz potrzebie objęcia ich pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Wyniki nauczania, zgodnie z zapisami statutu, prezentowano rodzicom podczas wywiadówek.

(akta kontroli str. 269-276, 322-358, 622-628)

Nie zaplanowano informowania rodziców uczniów o zmianach dotyczących organizacji procesu kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami, z trudnościami edukacyjnymi i wymagających wsparcia. Były Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że z rodzicami prowadził ustne rozmowy. Pedagog szkolny przygotowywał zespoły klasowe, a nad uczniami powracającymi do zespołów klasowych opiekę sprawował pedagog szkolny. Tylko dla rodziców uczniów klas pierwszych zorganizowano spotkanie o charakterze informacyjnym (6 czerwca 2018 r.).

(akta kontroli str. 328-335, 630-632)

Pedagodzy szkolni współpracowali z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Staszowie, Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

(akta kontroli str. 336-358)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprawidłowo dokumentowano pracę zespołową przy dokonywaniu trzech z pięciu WOPFU uczniów objętych kształceniem specjalnym, których dokumentację badano w trakcie kontroli oraz przy sporządzaniu opinii o funkcjonowaniu dwóch uczniów, dla których planowano zorganizować ZSK.

Zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, WOPFU dokonuje zespół. Stosownie do § 12 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, do wniosku o wydanie przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną opinii o potrzebie objęcia ucznia ZSK, dołącza się opinię o funkcjonowaniu tego ucznia, sporządzoną przez nauczycieli i specjalistów prowadzących z nim zajęcia.

Trzy z pięciu objętych badaniem arkuszy wielospecjalistycznej oceny nie zostały podpisane przez wszystkich członków zespołu. Dla jednego z uczniów objętych kształceniem specjalnym nie przeprowadzono WOPFU, sporządzono jedynie informację z przebiegu nauczania indywidualnego podpisaną przez wychowawcę. WOPFU drugiego ucznia podpisała wyłącznie wychowawczynie. Arkusz oceny za I semestr trzeciego ucznia podpisała wyłącznie nauczycielka współorganizująca proces kształcenia, a za II semestr – także wychowawca i Dyrektor Szkoły.

Tylko wychowawcy podpisali opinie pedagogiczne odnośnie dwóch uczniów w sprawie objęcia ich ZSK.

(akta kontroli str. 89-176, 195-196, 211-212)

Z wyjaśnień byłego Dyrektora Szkoły wynika, że nauczyciele niewłaściwie wywiązywali się ze swoich obowiązków. Dyrektor dodał, że dokumenty opracowano zespołowo, lecz nauczyciele nie złożyli stosownych podpisów.

(akta kontroli str. 609)

2. Dla pięciu uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego Dyrektor Szkoły powierzył prowadzenie zajęć rewalidacyjnych nauczycielom z naruszeniem § 7 ust. 10 rozporządzenia o kształceniu specjalnym. Przepis ten stanowi, że dyrektor powierza prowadzenie zajęć, o których mowa w § 5 pkt 4, nauczycielom lub specjalistom posiadającym kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności ucznia.

W roku szkolnym 2018/2019, zajęcia rewalidacyjne dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, Dyrektor powierzył nauczycielce matematyki, która rozpoczęła studia podyplomowe *Edukacja i rehabilitacja osób z autyzmem i Zespołem Aspergera*. Zajęcia rewalidacyjne dla ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, Dyrektor powierzył nauczycielowi matematyki, niemającemu dodatkowych kwalifikacji. Zajęcia rewalidacyjne dla dwóch uczniów słabosłyszących powierzono oligofrenopedagogowi oraz nauczycielce języka polskiego i angielskiego, która nie miała dodatkowych kwalifikacji. W roku szkolnym 2017/2018, prowadzenie zajęć rewalidacyjnych dla ucznia słabosłyszącego powierzono nauczycielowi, który dopiero podjął studia z zakresu surdopedagogiki.

(akta kontroli str. 296-313)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że arkusze organizacji na lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019 opracował były Dyrektor. Jak dodał, opracowując arkusze na rok bieżący, podjął działania, by każde zajęcia rewalidacyjne były prowadzone przez odpowiedniego specjalistę.

(akta kontroli str. 619-620)

Były Dyrektor Szkoły wyjaśnił: *moim priorytetem było zapewnienie ciągłości nauczania dziecka, zwłaszcza w sytuacji absencji nauczycieli. (...) wystąpiły także przejściowe problemy z zatrudnieniem odpowiednich specjalistów.*

(akta kontroli str. 630-632)

3. Przy opracowywaniu wszystkich czterech badanych IPET i dokonywaniu związanym z nimi WOPFU nie zachowano wymogów określonych w § 6 ust. 11 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, tj. nie powiadamiano pisemnie rodziców o terminie każdego spotkania zespołu i o możliwości uczestniczenia w tym spotkaniu. W konsekwencji, rodzice uczniów nie mieli możliwości uczestniczenia w tych spotkaniach, a także w opracowaniu i modyfikacji programu oraz dokonywaniu wielospecjalistycznych ocen.

(akta kontroli str. 97-104, 117-128, 142-149, 167-171)

Były Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że nauczyciele nieprawidłowo wywiązywali się ze swoich obowiązków i nie był informowany o planowanym spotkaniu i konieczności powiadomienia rodzica. Dyrektor wyjaśnił również, że nie był informowany przez przewodniczących zespołów IPET o potrzebie powiadomienia rodzica o takim spotkaniu.

(akta kontroli str. 609, 630-632)

4. Dla jednego z uczniów mających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i o potrzebie nauczania indywidualnego z dnia 24 października 2017 r., w roku szkolnym 2017/2018 nauczanie indywidualne zorganizowano z naruszeniem § 5 rozporządzenia w sprawie nauczania indywidualnego, bowiem część zajęć indywidualnych zorganizowano w Szkole. Zgodnie z tym przepisem, zajęcia indywidualnego nauczania prowadzi się w miejscu pobytu ucznia, w szczególności w domu rodzinnym. Orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego wydano po 1 września 2017 r., zatem nie było możliwe zastosowanie przepisu przejściowego, umożliwiającego realizację zajęć nauczania indywidualnego na terenie szkoły.

(akta kontroli str. 578-600)

Były Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że taka organizacja wynikała z trudnej sytuacji rodziny ucznia. W uzgodnieniu z matką, wyraził zgodę na prowadzenie części zajęć indywidualnych na terenie szkoły.

(akta kontroli str. 630-632)

NIK zwraca uwagę, że w związku z trudną sytuacją rodzinną dziecka i brakiem warunków do realizacji nauczania indywidualnego w miejscu pobytu dziecka, zasadnym byłoby zawieszenie nauczania indywidualnego i zaplanowanie innej formy indywidualizacji kształcenia tego ucznia (np. poprzez zajęcia indywidualne lub w grupie do pięciu osób) realizowanej na terenie Szkoły.

Były Dyrektor wyjaśnił: *ani ja, ani moi nauczyciele nie mieliśmy wiedzy, że można te zajęcia zorganizować w taki sposób.*

(akta kontroli str. 630-632)

OCENA CZĄSTKOWA

Były Dyrektor PSP nr 2 we współpracy z radą pedagogiczną prawidłowo ustalił statut Szkoły, *Program wychowawczo-profilaktyczny* oraz wewnętrzne procedury, w tym dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej i postępowania z dzieckiem przewlekle chorym. W Szkole nie podjęto wystarczających działań zapewniających rodzicom uczniów kompleksową informację o wdrażanych zmianach w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia. Prawidłowo rozpoznawano możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe oraz sytuację społeczną uczniów, dążąc do zidentyfikowania ich zdolności i zrozumienia trudności. Szkoła podejmowała współpracę z rodzicami i placówkami działającymi na rzecz dziecka i jego rodziny. Nie zadbano o współpracę z rodzicami przy sporządzaniu analizowanych IPET i WOPFU, gdyż nie informowano ich o terminach posiedzeń zespołów sporządzających te dokumenty oraz o możliwości uczestniczenia w tych spotkaniach. Objęte analizą IPET zostały poprzedzone przeprowadzeniem WOPFU. Trzy z pięciu badanych arkuszy WOPFU sporządzali i podpisywali tylko koordynatorzy zespołów, choć powinny być one efektem pracy zespołowej wszystkich nauczycieli prowadzących zajęcia. Opinie o funkcjonowaniu dwóch uczniów, dla których planowano zorganizowanie ZSK nie zostały podpisane przez nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z tymi uczniami. Nie zawsze zapewniano prowadzenie zajęć rewalidacyjnych przez odpowiednich specjalistów. Dla jednego z uczniów mających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i o potrzebie nauczania indywidualnego, niezgodnie z przepisami obowiązującymi od 1 września 2017 r., zorganizowano część indywidualnych zajęć edukacyjnych na terenie Szkoły. Prawidłowo zorganizowano ZSK, nauczanie indywidualne trzech uczniów i nauczanie domowe. W Szkole prowadzono działania mające na celu rozpoznawanie potrzeb zespołów uczniowskich w zakresie dotyczącym wymaganych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

2. Monitorowanie wdrożonych zmian dotyczących indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z § 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji¹⁶ (dalej: rozporządzenie w sprawie prowadzonej dokumentacji), w Szkole prowadzono dzienniki zajęć lekcyjnych. Dzienniki zajęć prowadzone były od roku szkolnego 2017/2018 tylko w wersji elektronicznej, na co Szkoła stosownie do § 21 ust. 2 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji, otrzymała zgodę organu prowadzącego. Badanie próby kontrolnej dokumentacji zajęć prowadzonych w ramach ZSK, kształcenia specjalnego oraz nauczania indywidualnego wskazało, iż zajęcia realizowane indywidualnie z uczniem nie były dokumentowane w odrębnych dziennikach zajęć. Informacje dotyczące harmonogramu zajęć indywidualnych umieszczano w ogólnodostępnym planie zajęć klasy wraz z podaniem informacji, którego ucznia dotyczą zajęcia, przez co nie zachowano selektywności w dostępie do tych danych.

(akta kontroli str. 426, 478, 529)

Żaden z wybranych do próby elektronicznych dzienników zajęć nie został opatrzony podpisem elektronicznym, w celu zapewnienia możliwości sprawdzenia integralności danych stanowiących dziennik elektroniczny, czego wymagał § 22 pkt 1 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji (w brzmieniu obowiązującym do 31 sierpnia 2019 r.). Ponadto żaden z tych dzienników nie został zapisany na informatycznym nośniku danych z zachowaniem terminu wskazanego w § 22 powyższego rozporządzenia¹⁷.

(akta kontroli str. 427, 529)

Pedagodzy szkolni zatrudnieni w Szkole w okresie objętym kontrolą, stosownie do § 18 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji, prowadzili odrębnie dzienniki zajęć w formie tradycyjnej. W dziennikach tych ujmowano informacje dotyczące tygodniowego planu zajęć w danym roku szkolnym oraz kontaktów z osobami i instytucjami, z którymi pedagog współpracował. Wykazane w nich zostały wykonywane w poszczególnych dniach czynności z zakresu realizowanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 530)

W placówce nie prowadzono dla uczniów indywidualnych teczek z dokumentacją badań i prowadzonych czynności uzupełniających, o których mowa w § 19 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji. IPET, WOPFU, orzeczenia/opinie i inne analizy dotyczące uczniów objętych kształceniem specjalnym i pomocą psychologiczno-pedagogiczną były przechowywane w różnych miejscach (np. w sekretariacie, u nauczycieli i specjalistów). W konsekwencji dokumenty te były rozproszone i nie mogły być wykorzystywane do dokonania diagnozy funkcjonowania ucznia lub np. IPET na kolejny etap edukacyjny, gdy następuje zmiana wychowawcy klasy.

(akta kontroli 275-276, 619)

¹⁶ Dz. U. poz. 1646, ze zm.

¹⁷ Próbą kontrolną objęto po sześć dzienników zajęć uczniów i klas w latach szkolnych 2017/2018 oraz 2018/2019. Dzienniki prowadzone w roku szkolnym 2017/2018 zostały zapisane na informatycznym nośniku danych w dniu 14 i 15 sierpnia 2018 r. Natomiast dzienniki z roku szkolnego 2018/2019 zapisano w dniu 22 sierpnia 2019 r.

Uczennica realizująca w roku szkolnym 2017/2018 obowiązek szkolny poza szkołą miała zapewnioną możliwość udziału w konsultacjach przygotowujących do rocznych egzaminów klasyfikacyjnych z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej.

(akta kontroli str. 260-265, 531)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił: *uczennica otrzymała z naszej szkoły materiały edukacyjne, w tym darmowe podręczniki i zeszyty ćwiczeń oraz zakres wymagań niezbędnych do opanowania na poziomie klasy drugiej. Rodzice nie skorzystali z konsultacji, ponieważ zapewnili dziecku nauczanie w języku polskim w Polskiej Szkole Internetowej Libratus¹⁸.*

(akta kontroli str. 606)

W Szkole monitorowano efekty kształcenia i rozwoju uczniów w ramach indywidualizacji procesu kształcenia, poprzez ocenianie przyswojonej przez uczniów wiedzy w trakcie roku szkolnego, analizę wyników śródrocznych i rocznych przedstawianych na posiedzeniach rady pedagogicznej, a także liczby godzin zrealizowanych w stosunku do zaplanowanych w ramach poszczególnych przedmiotów. W ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, Dyrektor Szkoły w planach nadzoru na każdy rok przewidział weryfikację realizacji przez nauczycieli podstawy programowej oraz uzyskanych efektów jej wdrażania. W Szkole w okresie objętym kontrolą nie opracowano jednak procedury monitorowania realizacji podstawy programowej.

(akta kontroli str. 430-478, 363-374, 529)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że monitorowanie realizacji podstawy programowej odbywa się poprzez *kontrolę zgodności dokumentów z obowiązującą podstawą programową, weryfikację dokumentacji potwierdzającej zamiar realizowania podstawy programowej z zajęć na wszystkich etapach edukacyjnych (plany pracy, programy nauczania) oraz weryfikację wpisów tematów lekcyjnych w dziennikach. W każdej rozmowie pohospitacyjnej dyrektorzy zadają nauczycielom pytania o realizację podstawy programowej. Na posiedzeniu rady klasyfikacyjnej dyrektor szkoły zasięga informacji od wszystkich nauczycieli w sprawie realizacji podstawy programowej.*

(akta kontroli str. 606)

Średnia liczba ocen z zajęć edukacyjnych w ramach próby kontrolnej w całym okresie objętym kontrolą wyniosła 15 ocen (od 4 do 27 ocen), zależnie od wymiaru godzin przedmiotu zrealizowanych w danym roku szkolnym. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych uczniów było zgodne z zapisami rozdziału 6 statutu Szkoły.

(akta kontroli str. 534-538)

W Szkole nie zapewniono dla większości uczniów, których dokumentacja była poddana badaniu w ramach próby kontrolnej, realizacji niektórych zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą:

- orzeczenia/opinie wydane dla pięciu uczniów zawierały wskazania do realizacji zajęć dydaktyczno-wyrównawczych; zajęcia takie zrealizowano w pełnym zakresie tylko w odniesieniu do dwóch z nich¹⁹;

¹⁸ Polskie Szkoły Internetowe Libratus to projekt edukacyjny umożliwiający polską edukację rodzinom planującym emigrację, źródło: <https://www.libratus.edu.pl/o-projekcie>.

¹⁹ Zajęcia zrealizowano dla jednego ucznia objętego kształceniem specjalnym oraz jednego ucznia realizującego ZSK. Nie zrealizowano zajęć dla dwóch uczniów objętych kształceniem specjalnym oraz jednego ucznia objętego nauczaniem indywidualnym.

- orzeczenia/opinie wydane dla sześciu uczniów zawierały wskazania do realizacji zajęć korekcyjno-kompensacyjnych; zajęcia takie w okresie objętym kontrolą zrealizowano dla czterech uczniów, a na zajęcia dla jednego ucznia rodzic nie wyraził zgody²⁰;
- tylko dla jednego ucznia objętego ZŚK w roku szkolnym 2017/2018 zrealizowano zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, natomiast zalecono prowadzenie takich zajęć w orzeczeniach i opiniach dotyczących siedmiu uczniów²¹;
- zaplanowano i zrealizowano w Szkole zajęcia rewalidacyjne dla wszystkich uczniów objętych kształceniem specjalnym;
- w odniesieniu do zajęć logopedycznych, zaplanowano i zrealizowano w Szkole zajęcia dla wszystkich uczniów zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniach.

(akta kontroli str. 97-104, 117-128, 142-149, 167-171, 534-538)

Z uwagi na nieprawidłowo wykonany zapis dzienników elektronicznych za lata szkolne 2017/2018 i 2018/2019, skutkujący brakiem kompletności danych dotyczących prowadzenia zajęć w ramach indywidualizacji procesu nauczania, analizy poziomu realizacji tych zajęć dokonano na podstawie innych dokumentów np. sprawozdań lub zestawień sporządzanych przez nauczycieli i specjalistów. Wyniki tej analizy wskazują, że dla 37 spośród 44 przedmiotów edukacyjnych wybranych w ramach próby kontrolnej, zrealizowano ponad 80% godzin w stosunku do planu. Zrealizowano także prawie 80% zaplanowanych zajęć rewalidacyjnych, rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne oraz zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

(akta kontroli str. 534-538)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że niezrealizowanie w pełnym wymiarze zajęć wynikało z absencji uczniów spowodowanej chorobą. Jeden z uczniów często unikał zajęć, zgłaszał różne dolegliwości, rodzice w takich sytuacjach zabierali ucznia do domu.

(akta kontroli str. 606-608)

W odniesieniu do jednego z trzech uczniów realizujących kształcenie specjalne, dokonano w pełnym zakresie ewaluacji IPET w tym oceny skuteczności i efektywności podejmowanych działań, stosownie do § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym. Wskazane oceny prowadzone były w ramach wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia. W dokumencie ujmowano opis zaobserwowanych postępów ucznia wraz ze wskazaniem ocenianych obszarów²². Dokonano analizy edukacyjnych postępów ucznia, ewaluacji udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, poddano także ocenie współpracę z rodzicami ucznia. Wskazano ponadto rekomendację do kontynuowania podjętych działań w zakresie form i sposobów stosowanych w okresie objętym analizą. Dla pozostałych dwóch uczniów ewaluacja nie była przeprowadzona dwukrotnie w ciągu roku szkolnego, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 97-184)

Ewaluacji efektywności realizacji przez uczniów ZŚK dokonano w odniesieniu do dwóch uczniów objętych tą formą pomocy. Przedmiotowe opinie zawierały

²⁰ Zrealizowano zajęcia dla trzech uczniów objętych kształceniem specjalnym i jednego realizującego ZŚK. W przypadku jednego ucznia objętego nauczaniem indywidualnym nie zrealizowano wskazanych zajęć.

²¹ Nie zrealizowano takich zajęć dla trzech uczniów objętych kształceniem specjalnym, dwóch uczniów objętych nauczaniem indywidualnym oraz jednego ucznia realizującego ZŚK.

²² Oceny dokonano m.in. w obszarach: komunikacja, mowa, pamięć, uwaga, pisanie, liczenie, kompetencje interpersonalne, radzenie sobie z emocjami.

informacje o trudnościach w funkcjonowaniu ucznia, wskazano zakres, w jakim uczeń nie może brać udziału w zajęciach wspólnie z zespołem klasowym oraz informacje dotyczące podjętych działań w celu poprawy funkcjonowania ucznia. Dokonano także oceny efektywności wsparcia oraz wskazano na konieczność kontynuowania zajęć w przyjętej formule.

(akta kontroli str. 190-198, 207-214)

W odniesieniu do trzech uczniów objętych nauczaniem indywidualnym podejmowano działania mające na celu ich integrację z zespołem klasowym. Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynika, że niepełnosprawność ruchowa nie pozwalała im na uczestniczenie w uroczystościach i imprezach szkolnych. Uczniowie jednak komunikowali się z rówieśnikami na klasowych grupach *Facebooka*. Byli również odwiedzani w domu przez kolegów i koleżanki z klasy.

(akta kontroli str. 268)

W Szkole w okresie objętym kontrolą nie zawsze dokonywano oceny efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej i nie formułowano wniosków dotyczących dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania uczniów, stosownie do § 20 ust. 9 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Taka ocena została przeprowadzona jedynie dla dwóch uczniów realizujących ZŚK oraz dla dwóch uczniów objętych kształceniem specjalnym.

Ocen takich i wniosków nie formułowano w większości sprawozdań składanych przez nauczycieli na koniec każdego roku szkolnego. Jedynie w trzech sprawozdaniach dotyczących zajęć korekcyjno-kompensacyjnych wskazano wnioski dotyczące dalszych działań²³.

(akta kontroli str. 97-184, 496-528, 534-552)

Dyrektor Szkoły podejmował działania związane z wdrożeniem przepisów dotyczących indywidualizacji procesu nauczania. Opracowane arkusze organizacji szkoły zawierały zapisy dotyczące wymiaru godzinowego realizowanych zajęć rewalidacyjnych oraz zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych oraz zajęć z zakresu doradztwa zawodowego. Tygodniowy wymiar zajęć edukacyjnych realizowanych z uczniem ustalany był przez Dyrektora Szkoły na wniosek rodziców ucznia po zatwierdzeniu propozycji przez organ prowadzący.

(akta kontroli str. 73-78)

W ramach prowadzonego w okresie objętym kontrolą nadzoru pedagogicznego, stosownie do § 22 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego²⁴, Dyrektor Szkoły we współpracy z innymi nauczycielami zajmującymi stanowiska kierownicze dokonywał w ciągu roku szkolnego obserwacji zajęć dydaktycznych, a także zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W roku szkolnym 2017/2018 w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego przeprowadzono zgodnie z przyjętym harmonogramem 55 obserwacji, które dotyczyły m.in.: oceny pracy pedagoga szkolnego, zajęć logopedycznych, zajęć rewalidacyjnych oraz zajęć wychowawczych. W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono łącznie 61 obserwacji, które dotyczyły m.in.: zajęć logopedycznych oraz rewalidacyjnych. Wdrażane w Szkole zmiany związane z indywidualizacją procesu kształcenia nie były przedmiotem ewaluacji wewnętrznej.

(akta kontroli str. 430-478)

²³ Wnioski sformułowano w sprawozdaniu z zajęć korekcyjno-kompensacyjnych prowadzonych w roku szkolnym 2017/2018 w klasie IVa, IVd i VIa, w roku szkolnym 2018/2019 w klasie IVa i IVb oraz w roku szkolnym 2018/2019 z uczniem realizującym kształcenie specjalne.

²⁴ Dz. U. poz. 1658, ze zm.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, iż realizował nadzór pedagogiczny poprzez kontrolę dzienników lekcyjnych, monitorowanie pracy zespołów opracowujących IPET, przydzielanie nauczycieli dla uczniów realizujących nauczanie indywidualne oraz obserwację zajęć edukacyjnych. Dyrektor w ramach działań wspomagających nauczycieli we wprowadzaniu indywidualizacji nauczania zorganizował w dniu 26 października 2017 r. na posiedzeniu rady pedagogicznej szkolenie z zakresu organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym ze zmianami w opracowywaniu IPET.

(akta kontroli str. 419-425, 429)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadzone w Szkole w okresie objętym kontrolą dzienniki elektroniczne objęte badaniem w ramach próby kontrolnej, nie zostały zapisane na informatycznym nośniku danych w terminie wynikającym z § 22 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji oraz nie zostały, wbrew temu przepisowi, opatrzone podpisem elektronicznym. Ponadto niezgodnie z § 21 ust. 3 pkt 1 powyższego rozporządzenia, nie zachowano selektywności dostępu do danych stanowiących dziennik elektroniczny, gdyż informacje o realizacji zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć rewalidacyjnych przez poszczególnych uczniów były umieszczone w ogólnodostępnym planie zajęć klasy.

(akta kontroli str. 427, 478)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że zapisu dokonano po wydrukowaniu przez wychowawców świadectw szkolnych i arkuszy ocen oraz po zatwierdzeniu przez radę pedagogiczną ocen w przypadku egzaminów poprawkowych. Zapisane dzienniki nie zostały opatrzone podpisem elektronicznym, gdyż nikt z pracowników administrujących dziennik i kadry kierowniczej w szkole takiego podpisu nie posiadał. W zakresie zachowania selektywności dostępu do danych Dyrektor wyjaśnił, iż tak był skonstruowany dziennik elektroniczny.

(akta kontroli str. 268, 619)

2. W Szkole nieprawidłowo dokumentowano realizację działań związanych z indywidualizacją procesu kształcenia, z uwagi na to, że zajęcia realizowane w ramach ZSK oraz nauczania indywidualnego wszystkich uczniów²⁵ w okresie objętym kontrolą nie były dokumentowane w oddzielnych dziennikach zajęć, stosownie do § 11 ust. 1-3 oraz § 13 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji.

(akta kontroli, str. 529)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił: *w dzienniku elektronicznym, który został zakupiony przez szkołę na platformie mobireg.pl wszystkie zajęcia zaplanowane dla uczniów w tym również zajęcia indywidualne, rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, logopedyczne, oraz koła zainteresowań były umieszczane w ogólnym planie zajęć poszczególnych klas. W momencie podpisywania umowy na korzystanie z dziennika na rok szkolny 2018/2019 nie przypuszczaliśmy, że jego funkcjonalność nie jest dostosowana do obowiązujących przepisów.*

(akta kontroli str. 268)

²⁵ Dotyczy uczniów objętych próbą kontrolną, realizujących zajęcia w ramach zindywidualizowanej ścieżki kształcenia oraz nauczania indywidualnego.

Były Dyrektor Szkoły wyjaśnił, iż w jego ocenie prowadzone rozmowy oraz korespondencja przed podpisaniem umowy, dawały gwarancje prawidłowego funkcjonowania platformy oraz że miał informacje z innych szkół o prawidłowym funkcjonowaniu dziennika elektronicznego.

(akta kontroli str. 652)

3. Dokumentacja uczniów objętych indywidualizacją kształcenia prowadzona była niezgodnie § 19 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji. Zgodnie z tym przepisem, szkoła dla każdego ucznia gromadzi w indywidualnej teczce dokumentację badań i prowadzonych czynności uzupełniających, IPET, oraz indywidualne programy zajęć. Prowadzona w szkole dokumentacja była rozproszona pomiędzy nauczycielami, pedagogami szkolnymi i sekretariatem Szkoły.

(akta kontroli str. 609, 619)

Dyrektor wyjaśnił, że uwzględni wprowadzenie takiej zasady w dalszej pracy. Poprzednio nauczyciele wychowawcy, jako koordynatorzy gromadzili dokumentację indywidualnie.

(akta kontroli str. 609, 619)

4. W Szkole nie wdrożono wszystkich zaleceń wynikających z orzeczeń i opinii wydanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów, których dokumentację analizowano podczas kontroli, dotyczących zorganizowania i prowadzenia zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych oraz zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne:

- a) dla dwóch uczniów realizujących kształcenie specjalne nie zaplanowano i nie realizowano zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne w roku szkolnym 2017/2018, a w roku szkolnym 2018/2019 nie zaplanowano w IPET i nie realizowano tych zajęć w odniesieniu do jednego ucznia. W roku szkolnym 2017/2018 dla dwóch uczniów nie zaplanowano i nie realizowano zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Stanowiło to naruszenie § 5 pkt 1 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, zgodnie z którym szkoła zapewnia realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli str. 97-104, 117-128, 142-149, 167-171)

Były Dyrektor Szkoły, odnosząc się do IPET opracowanych w roku szkolnym 2017/2018 wyjaśnił, że nauczyciele nieprawidłowo wywiązywali się ze swoich obowiązków.

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że w przypadku pierwszego ucznia matka nie wyraziła zgody na takie zajęcia i nie wystąpiono do organu prowadzącego o ich zorganizowanie. Drugi uczeń realizował elementy zajęć dydaktyczno-wyrównawczych w ramach zajęć rewalidacyjnych oraz trening umiejętności społecznych, a trzeciemu nie zorganizowano tych zajęć z powodu złego stanu zdrowia.

(akta kontroli str. 609, 630-632)

- b) w odniesieniu do dwóch spośród trzech uczniów objętych nauczaniem indywidualnym nie zapewniono wymaganego § 3 rozporządzenia w sprawie indywidualnego nauczania, wykonania wszystkich wskazanych w tych orzeczeniach zaleceń. Uczniom w okresie realizowania indywidualnego nauczania nie zorganizowano zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne. Ponadto dla jednego ucznia nie

zorganizowano zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, a dla drugiego nie zorganizowano zajęć korekcyjno-kompensacyjnych;

- c) dla jednego z uczniów realizujących zindywidualizowaną ścieżkę kształcenia nie uwzględniono zaleceń zawartych w orzeczeniach lub opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznej, czego wymaga § 20 ust. 14 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W roku szkolnym 2018/2019 dla tego ucznia nie zorganizowano odrębnych zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne.

(akta kontroli str. 534-552)

Z wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynika, że dla uczniów, o których mowa w pkt b i c nie zaplanowano takich zajęć przez przeoczenie lub dlatego, że uczniowie z powodów zdrowotnych nie mogli z nich skorzystać.

(akta kontroli str. 608-610)

NIK zwraca uwagę, że Szkoła ma obowiązek zapewnienia wszystkich form pomocy psychologiczno-pedagogicznej wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a brak zgody rodzica na zaplanowanie zajęć w IPET powinien zostać udokumentowany. Ponadto realizacja form pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie może odbywać się w ramach zajęć rewalidacyjnych. Są to zajęcia uregulowane w odrębnych przepisach i inny jest wymiar czasu ich trwania.

5. W Szkole w odniesieniu do jednego ucznia objętego kształceniem specjalnym nie dokonano ewaluacji IPET z częstotliwością wymaganą § 6 ust. 9 rozporządzenia o kształceniu specjalnym, tj. co najmniej dwa razy w roku, oraz nie dokonano analizy efektywności udzielonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej w roku szkolnym 2017/2018 wymaganej § 20 ust. 9 rozporządzenia w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Natomiast w odniesieniu do innego ucznia taką analizę efektywności i ewaluację IPET przeprowadzono jedynie na koniec roku szkolnego 2018/2019²⁶.

(akta kontroli, str. 97-184, 190-215, 426-528)

Koordynatorzy zespołów opracowujących programy i dokonujących WOPFU wśród przyczyn niedokonywania oceny wskazywali dużą absencję ucznia, nadmiar obowiązków wychowawczych, brak przeszkolenia w zakresie zasad tworzenia IPET (szkolenie takie odbyło się dopiero w październiku 2017 r.), a także brak zmian w poziomie funkcjonowania ucznia.

(akta kontroli str. 479-484, 566)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, iż nie dokonywano oceny efektywności udzielanej pomocy.

(akta kontroli, str. 619)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach szkolnych 2017/2018-2018/2019 w Szkole nieprawidłowo prowadzono i archiwizowano dokumentację związaną z indywidualizacją nauczania. Siedmiu uczniom objętym kształceniem specjalnym, ZŚK lub nauczaniem indywidualnym (z ośmiu, których dokumentacja była poddana badaniu) nie zapewniono niektórych form wsparcia zaleconych w orzeczeniach i opiniach wydanych przez poradnie pedagogiczno-psychologiczne, tj. nie zorganizowano zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, korekcyjno-kompensacyjnych oraz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. W Szkole nie dokonywano oceny efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz ewaluacji działań zaplanowanych w IPET w odniesieniu do części uczniów. Dyrektor Szkoły

²⁶ Dotyczy uczniów wybranych do próby kontrolnej.

wspomagał nauczycieli w procesie wdrażania indywidualizacji kształcenia, jednak nadzór nad realizacją wdrożonych zmian nie był w pełni skuteczny, o czym świadczą stwierdzone nieprawidłowości.

OBSZAR

3. Efekty zmian indywidualizacji procesu nauczania

Opis stanu faktycznego

Wprowadzone w Szkole nowe formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej (zajęcia logopedyczne dla uczniów z deficytami kompetencji językowych i zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne) pozytywnie wpłynęły na uczniów w procesie niwelowania trudności w funkcjonowaniu szkolnym i wspierania ich w rozwoju dojrzałości emocjonalnej. Zajęcia logopedyczne są kontynuowane w roku szkolnym 2019/2020. Wśród przyczyn zróżnicowania efektów osiąganych przez dzieci objęte zajęciami logopedycznymi wskazano czynniki środowiskowe. Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne z powodu nieprzyznania na ten cel środków finansowych przez organ prowadzący nie są kontynuowane w bieżącym roku szkolnym, pomimo zidentyfikowanych w tym zakresie potrzeb.

Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Staszów wyjaśniła, że organ prowadzący zaproponował realizację tych zajęć w ramach godzin, które przydzielone są pedagogom szkolnym.

(akta kontroli str. 314-321, 634-640)

W roku szkolnym 2018/2019 grupowe zajęcia logopedyczne (45-minutowe), które miały odbywać się w grupie dla czterech uczniów, zorganizowano w formie indywidualnej, w wymiarze 15-20 minut dla każdego ucznia. Z wyjaśnień logopedy wynika, że z powodu różnych dysfunkcji, trudności z koncentracją zastosowała indywidualizację – uczniowie przychodzili po kolei na zajęcia 15-20 minutowe, na których logopeda wypracowywała indywidualnie zaburzone funkcje i stymulowała ich rozwój zgodnie z potrzebami. Pozostali uczniowie w tym czasie oczekiwali na zajęcia na świetlicy szkolnej. Zarówno rodzice, jak i Dyrektor Szkoły wyrazili zgodę na przeprowadzenie zajęć w takiej formie.

(akta kontroli str. 563-564)

Na realizację zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne w roku szkolnym 2018/2019 w wymiarze trzech godzin tygodniowo (indywidualnych – jedna godzina i grupowych – dwie godziny) wyraził zgodę organ prowadzący pismem z dnia 5 lutego 2019 r.

(akta kontroli str. 315-321, 399-401)

Szkoła w kontrolowanym okresie nie prowadziła zajęć wspomagających uczenie się, a w roku szkolnym 2017/2018 także zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne. Doraźnego wsparcia, stosownie do potrzeb udzielał w tym zakresie pedagog szkolny, jednak nie miało to charakteru cyklicznych zajęć. Szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str.314)

Wprowadzenie ZŚK przyczyniło się do poprawy funkcjonowania uczniów w Szkole. Celem programu opracowanego dla jednego z uczniów było uzyskanie większej śmiałości w nowych kontaktach i wypowiedanie się na forum klasy. Cele te w części udało się zrealizować, a w kolejnym roku szkolnym uczeń również został objęty tą formą pomocy. U drugiego ucznia, wprowadzenie ZŚK przyniosło efekty w postaci łatwiejszego koncentrowania jego uwagi na wykonywaniu zadań. Pozwoliło rozładować lęki i napięcia, a uczeń uzyskał poziom wiedzy i umiejętności pozwalający na promowanie go do kolejnej klasy.

(akta kontroli str. 185-215)

Przeprowadzenie kompleksowej oceny efektów udzielonego wsparcia dla jednego z trzech uczniów objętych kształceniem specjalnym nie było możliwe z powodu

zmiany placówki oświatowej. Uczeń ten w roku szkolnym 2017/2018 objęty był nauczaniem indywidualnym, a część zajęć realizował z zespołem klasowym. Szkoła, do której uczeń aktualnie uczęszcza nie występowała do PSP nr 2 w celu uzyskania informacji o przebiegu indywidualnego nauczania czy materiałów z ewaluacji jego IPET. W *Informacji zwrotnej z przebiegu nauczania indywidualnego*, jako efekt wskazano, że uczeń został promowany do następnej klasy, uzyskując oceny dobre i dostateczne. Chętnie uczestniczył w proponowanych zajęciach pozalekcyjnych z klasą, np. w wycieczkach. Z wyjaśnień pedagoga szkolnego wynika, że uczeń ten, przed objęciem go tą formą pomocy, przeszkadzał nauczycielowi w prowadzeniu lekcji, wychodził z ławki, opuszczał klasę, głośno komentował słowa nauczyciela. W związku z sygnalizowanymi przez uczniów klasy trudnymi zachowaniami konieczne było objęcie go nauczaniem indywidualnym. W efekcie zastosowanych form pomocy, zauważono poprawę w relacjach społecznych z rówieśnikami. Uczeń chętnie uczestniczył w zaproponowanych przez wychowawcę zajęciach pozalekcyjnych. W kontakcie indywidualnym uczeń funkcjonował lepiej niż w zespole klasowym.

(akta kontroli str.94-96, 129-132, 359-362, 615)

Dla drugiego ucznia, osiągnięto zaplanowane efekty dydaktyczne, wychowawcze i terapeutyczne dzięki objęciu go wsparciem nauczyciela współorganizującego proces kształcenia. Uczeń dotychczas objęty nauczaniem indywidualnym powrócił do zespołu klasowego i przezwyciężył część trudności. Z wyjaśnień pedagoga wynika, że uczeń lepiej radził sobie także z emocjami, słuchał poleceń nauczyciela wspomagającego, a wypracowane metody były coraz skuteczniejsze.

(akta kontroli str. 94-96, 150-155, 359-362)

Dla trzeciego ucznia, dla którego wszystkie zajęcia zorganizowano z zespołem klasowym, wsparcie, jak wynika z WOPFU, również przyniosło pożądane efekty. W orzeczeniu sugerowano rozważenie organizacji części zajęć indywidualnie, jednak zajęcia takie nie zostały zorganizowane. W IPET, wśród trudności rozwojowych wskazywano, że uczeń jest nieśmiały, nie nawiązuje relacji z rówieśnikami z klasy i słabo funkcjonuje w społeczności klasowej. Z wyjaśnień pedagoga wynika, że uczeń na prośbę rodzica nie został objęty zajęciami wspomagającymi kompetencje emocjonalno-społeczne ze względu na stan zdrowia. Pedagog wyjaśnił, że chłopiec w klasie trzymał się na uboczu, ale jak sam podkreślał, w klasie czuł się dobrze, miał też grupę zaufanych kolegów z innej klasy.

(akta kontroli str.94-96, 172-176, 359-362, 567-568, 614-615)

Przeprowadzenie długofalowej oceny efektów kształcenia w wyniku zastosowania ZŚK albo realizacji części zajęć indywidualnie lub w grupie dla uczniów objętych kształceniem specjalnym w badanej próbie było utrudnione. Spośród pięciu uczniów, których dokumentację analizowano, u trzech wsparcie wdrożono na przełomie dwóch etapów edukacyjnych, w których funkcjonuje zróżnicowany system oceniania (oceny opisowe w klasach I-III i oceny według skali, począwszy od klasy IV).

U dwóch uczniów, po wprowadzeniu zmiany, ich oceny nie uległy ani pogorszeniu, ani nie poprawiły się. Jeden z nich w roku szkolnym 2018/2019 zmienił placówkę oświatową, a drugi po wprowadzeniu zmiany zdobywał minimum wiedzy i przezwyciężył część trudności, co pozwoliło mu uzyskać promocję do klasy IV.

U jednego z uczniów oceny roczne z wybranych przedmiotów uległy pogorszeniu. Nastąpiła jednak znaczna poprawa w zachowaniu, wyciszenie i nawiązywanie właściwych kontaktów z rówieśnikami.

Uczeń realizujący ZŚK uzyskał niższe oceny roczne z dwóch wybranych przedmiotów (historia i matematyk), na tym samym poziomie z języka polskiego

i wyższą z języka angielskiego. Uczennica objęta ZŚK uzyskiwała wyższe oceny po wprowadzeniu tej formy indywidualizacji.

(akta kontroli str.197-198, 213-214, 375-376)

Uczennica mieszkająca za granicą i spełniająca na wniosek rodziców w roku szkolnym 2017/2018 obowiązek szkolny poza szkołą nie uzyskała promocji do klasy trzeciej. W dniach 25-26 czerwca 2018 r. odbył się roczny egzamin klasyfikacyjny, z przebiegu którego sporządzono protokół. W egzaminie w roli obserwatora uczestniczyła matka dziecka. Zarówno członkowie komisji egzaminacyjnej, jak i rodzice uznali, że ze względu na dobro dziecka, stwierdzone braki w obszarze edukacji matematycznej, polonistycznej, przyrodniczej i społecznej, zmianę szkoły i grupy rówieśniczej, uczennica powinna powtórzyć klasę drugą szkoły podstawowej. Uznano, że pozwoli jej to wyrównać braki i zaadaptować się w nowej szkole.

(akta kontroli str.496-499)

Uczeń realizujący indywidualny program z matematyki realizował go podczas zajęć edukacyjnych z matematyki, w których uczestniczył z klasą. Organ prowadzący w kontrolowanych latach szkolnych nie przyznał na ten cel dodatkowych środków, zaproponowano rozważenie organizacji zajęć w ramach np. kół zainteresowań. Jako przyczynę, organ prowadzący wskazał dużą liczbę dzieci zdolnych i niewielkie możliwości finansowe na ten cel. Uczeń ten osiągnął zaplanowane efekty, a cele programu zostały zrealizowane. Ewaluacji dokonano na podstawie analizy prac klasowych, sprawdzianów, obserwacji, osiągnięć w konkursie międzynarodowym *Kangur matematyczny*, postępów na lekcjach matematyki i w trakcie zajęć dodatkowych.

(akta kontroli str.254-257, 414)

Uczniowie realizujący część zajęć poza zespołem klasowym mieli zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki realizacji zajęć. Plany zajęć zostały opracowane w taki sposób, iż nie występowały sytuacje nierytmicznego realizowania zajęć oraz kumulowania przedmiotów trudnych dla ucznia. W odniesieniu do trzech uczniów występowały jednak pewne utrudnienia, tj. konieczność przemieszczania się pomiędzy szkołą i domem, okienka w planie zajęć lub nadmierna liczba godzin w jednym dniu²⁷.

(akta kontroli str. 578-588)

Pedagodzy szkolni podczas lekcji wychowawczych informowali uczniów o możliwych zachowaniach uczniów z zespołem Aspergera. Nie wystąpiły problemy z adaptacją uczniów korzystających dotychczas z nauczania indywidualnego z powodów zdrowotnych – uczniowie ci, jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Szkoły, utrzymywali stały kontakt z zespołem klasowym.

(akta kontroli str.613)

W Szkole w roku szkolnym 2018/2019 nie dokonywano analizy efektów wdrożenia nowych przepisów dotyczących indywidualizacji, tj. wpływu na jakość pracy Szkoły i funkcjonowanie uczniów objętych indywidualizacją, zespołów klasowych, nie badano także opinii nauczycieli i rodziców.

(akta kontroli str.363-374)

²⁷ W przypadku jednego ucznia objętego kształceniem specjalnym w planie zajęć obowiązującym od 20 marca 2018 r. zaplanowano w środy następujące po sobie zajęcia prowadzone w szkole (rewalidacja), w domu ucznia (matematyka) oraz ponownie w szkole (religia). W przypadku ucznia objętego nauczaniem indywidualnym zorganizowano zajęcia w taki sposób, iż uczeń w roku 2017/2018 w poniedziałki miał jedno okienko (szósta godzina lekcyjna), we wtorki miał okienko przez dwie godziny lekcyjne (piąta i szósta godzina) oraz w środy jedno okienko (druga godzina lekcyjna). W uwagach do planu zajęć wpisano, iż uczeń w przerwach pomiędzy zajęciami przebywał pod opieką wychowawcy świetlicy. Ponadto innemu uczniowi objętemu kształceniem specjalnym w harmonogramie zajęć zaplanowano w jednym dniu nawet dziewięć godzin lekcyjnych.

Dyrektor Szkoły potwierdził, że nie prowadzono pisemnych analiz. Dyrekcja zapoznała się ze sprawozdaniami nauczycieli, z których wynikało, że u wymienionych w nich uczniów występują niewielkie postępy w nauce.

(akta kontroli str. 613)

W opinii ankietowanych przez NIK nauczycieli wprowadzenie nowych zasad indywidualizacji kształcenia wpłynęło pozytywnie na niektóre obszary działalności, a negatywnie na inne. Nauczyciele zwracali uwagę, iż błędem było zniesienie możliwości nauczania indywidualnego w szkole, gdyż uczniowie nauczani indywidualnie w domu nie mają odpowiedniego codziennego kontaktu z rówieśnikami. Ponadto podniesiono, że dostosowanie nauczanych treści w klasach jest utrudnione z uwagi na ich liczebność oraz w przypadkach, gdy znajduje się w nich kilku uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Nauczyciele ocenili, iż są dobrze przygotowani w zakresie wspomagania indywidualnego rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego uczniów. Wskazali, że w swoich działaniach mają wsparcie ze strony dyrekcji i pedagoga szkolnego, równocześnie zwracając uwagę na częsty brak wsparcia ze strony rodziców/ opiekunów uczniów oraz brak psychologa w Szkole.

(akta kontroli str. 532)

Ankietowani rodzice dobrze i bardzo dobrze ocenili możliwości Szkoły w zakresie wspomagania indywidualnego rozwoju poznawczego oraz wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka (poznawczego, emocjonalnego, społecznego). Większość ankietowanych nie miała zdania na temat wprowadzonych zmian w zakresie indywidualizacji kształcenia. Rodzice wskazali, że Szkoła powinna zorganizować większą liczbę zajęć dla uczniów z trudnościami edukacyjnymi. Podniesiono również, że indywidualizację kształcenia należy dopracować tak, aby korzystały z niej dzieci, a nauczyciele mogli tym obowiązkom podołać, gdyż nauczyciele z uwagi na przeładowany program nauczania nie są w stanie wytłumaczyć treści wszystkim uczniom.

(akta kontroli str. 533)

Wśród efektów nowych form pomocy Dyrektor Szkoły, pedagogzy szkolni i jeden z wychowawców wskazali lepsze funkcjonowanie w zespole klasowym, aktywne uczestnictwo w lekcjach, w niektórych przypadkach także poprawę frekwencji. Uczniowie podnieśli swoją samoocenę, podejmowali próby samodzielnej pracy.

Jako zagrożenie wynikające z procesu indywidualizacji kształcenia wskazano rosnącą różnorodność i liczbę opinii i orzeczeń. W opinii Dyrektora Szkoły, może to spowodować niedobór odpowiednich specjalistów. Jako duże utrudnienie wymieniono czas przebywania dziecka w szkole. Z drugiej strony zajęcia postrzegać należy jako szansę na wyrównanie braków i korektę deficytów wskazanych przez poradnię. Wśród innych zagrożeń wymieniano także utrudnioną realizację zaleceń z powodu liczebności zespołów klasowych i braku czasu na zajęciach, na których zrealizować należy podstawę programową. Indywidualizacja w tak licznych zespołach, w opinii pedagogów nie jest możliwa. Jako istotny problem praktyczny wskazywano kwestię niemożności wydłużenia czasu prac pisemnych w przypadku całogodzinnego sprawdzianu dla uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych. W opinii pedagogów szkolnych, wskazany byłby większy tygodniowy wymiar godzin terapii logopedycznej z powodu dużej liczby dzieci z zaburzeniami sprawności językowej. Podobnie w przypadku dzieci zdolnych – indywidualizacja ich kształcenia nie jest w pełni możliwa, a na dodatkowe zajęcia dla dzieci szczególnie uzdolnionych brakuje środków finansowych. Jedna z wychowawczyń klasowych

wyjaśniła, że ma świadomość, iż w klasie, w której funkcjonują dzieci o specjalnych potrzebach, pozostali uczniowie tracą możliwość właściwego wykorzystania lekcji.

(akta kontroli str.485-495, 560-561)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Szkole w roku szkolnym 2017/2018 nie realizowano zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, mimo zdiagnozowanych w tym zakresie potrzeb, a w roku 2018/2019 realizowano je w niewielkim stopniu w stosunku do wskazań w orzeczeniach i opiniach. W całym kontrolowanym okresie nie organizowano zajęć rozwijających umiejętności uczenia się.

(akta kontroli, str. 314, 534-552)

Były Dyrektor Szkoły odnosząc się do roku szkolnego 2017/2018 wyjaśnił: *w natłoku nowych obowiązków i zmian przepisów prawa przeoczyliśmy ten zapis*. Jak dodał, elementy takich zajęć mogły być realizowane podczas lekcji wychowawczych oraz przez pedagogów w rozmowach indywidualnych z dziećmi.

(akta kontroli, str. 630-632)

Dyrektor Szkoły, odnosząc się do przyczyn niezorganizowania zajęć rozwijających umiejętności uczenia się wyjaśnił, że Szkoła nie występowała do organu prowadzącego z wnioskiem o przyznanie środków finansowych na organizację tych zajęć. W roku szkolnym 2018/2019 tylko jeden uczeń miał wskazanie do takich zajęć. Wynika to z analizy opinii i orzeczeń wydanych przez poradnię. Odnosząc się do zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne, Dyrektor wyjaśnił, że organ prowadzący wyraził zgodę tylko na dwie godziny w roku szkolnym 2018/2019.

(akta kontroli, str. 608-610)

NIK zwraca uwagę, że zorganizowanie zajęć rozwijających umiejętności uczenia się w głównej mierze uzasadnione jest potrzebami zidentyfikowanymi w wyniku własnego rozpoznania Szkoły i obserwacji pedagogicznej, a nie zaleceniami poradni psychologiczno-pedagogicznej. Niewielka liczba zaleceń w orzeczeniach nie powinna zatem być przesłanką do niewystępowania do organu prowadzącego o przyznanie środków finansowych na organizację tych zajęć.

OCENA CZĄSTKOWA

Prowadzona w Szkole indywidualizacja kształcenia uczniów przyniosła pozytywne efekty. Nierealizowanie nowych, dostępnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub realizowanie ich w zbyt niskim wymiarze w stosunku do zdiagnozowanych potrzeb, mogło jednak wpłynąć na pogorszenie efektów podejmowanych działań.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Dokonywanie okresowych wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania każdego ucznia objętego kształceniem specjalnym z wymaganą częstotliwością, z uwzględnieniem efektywności podejmowanych działań wspierających oraz dokonywanie analizy efektywności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
2. Podpisywanie wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania ucznia objętego kształceniem specjalnym przez wszystkie osoby biorące udział w pracach zespołu dokonującego takich ocen.

3. Podpisywanie opinii o funkcjonowaniu ucznia w Szkole, załączanej do wniosku o wydanie przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną opinii o potrzebie objęcia ucznia zindywidualizowaną ścieżką kształcenia, przez nauczycieli i specjalistów prowadzących z nim zajęcia.
4. Zapewnienie uczniom realizacji wszystkich form pomocy psychologiczno-pedagogicznej wynikających z orzeczeń i opinii wydanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną oraz nowych form tej pomocy, stosownie do zdiagnozowanych przez Szkołę potrzeb.
5. Zapewnienie realizacji zajęć rewalidacyjnych przez nauczycieli i specjalistów mających kwalifikacje adekwatne do rodzaju niepełnosprawności ucznia.
6. Zapewnienie rodzicom uczniów objętych kształceniem specjalnym możliwości uczestnictwa w opracowaniu IPET i dokonywaniu okresowej WOPFU tych uczniów, poprzez pisemne zawiadamianie ich o planowanych spotkaniach zespołów.
7. Prowadzenie dzienników elektronicznych w sposób zapewniający selektywność dostępu do danych w nich zawartych, terminowe ich zapisywanie w formie dokumentu elektronicznego na informatycznym nośniku danych oraz opatrywanie pieczęcią lub podpisem, zgodnie z wymogami § 21 ust. 3 pkt 1 i § 22 ust. 1 i 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji.
8. Gromadzenie dokumentacji uczniów objętych indywidualizacją kształcenia w indywidualnych teczkach, odrębnie dla każdego ucznia, zgodnie z wymogami § 19 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji.
9. Dokumentowanie prowadzonych zajęć z uczniami objętymi zindywidualizowaną ścieżką kształcenia i nauczaniem indywidualnym w formie odrębnych dzienników zajęć, zgodnie z § 11 ust. 1-3 i § 13 rozporządzenia w sprawie prowadzonej dokumentacji.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, 23 stycznia 2020 r

Marzena Baradziej
Specjalista
kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walenzik

.....
podpis

Łukasz Pieńkowski
Inspektor
kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis